Sak 03-15 Høring av NOU 2014-14 Fagskolen – et attraktivt utdanningsvalg

Særlig relevante problemstillinger i høringsuttalelsen fra Fagskolen Innlandet:
I høringsbrevet ber Kunnskapsdepartementet om at høringsuttalelsene organiseres etter utvalgets samlede liste over tiltak i kapittel 11.10. Dette er gjort i tabellen nedenfor, der alle forslag er listet opp:

Staten bør:	**Uttalelse fra styret ved Fagskolen Innlandet**
– gi akkrediterte fagskoler myndighet til å fastsette nærmere bestemmelser om opptaksgrunnlag, herunder krav til generell studiekompetanse eller fag-/svennebrev i tillegg til realkompetansevurderinger. Fagskoler med godkjente utdanningstilbud bør forholde seg til gjeldende opptaksregler.	Støttes. De offentlige fagskolene samarbeider godt, har felles opptakskontor allerede, og forholder seg lojalt til dette. Ved en akkreditering av fagskolene må dette inngå i de fullmakter fagskolene får.
– utarbeide en nasjonal opptaksforskrift for fagskoler.	Støttes. Fagskolesektoren er svært variert.
– foreta en gjennomgang av fagskoleloven og studentsamskipnadsloven for å styrke studentenes rettigheter, herunder vurdere å innføre rett og plikt til medlemskap for fagskoler i studentsamskipnader.	Støttes. Dette burde vært på plass for lenge siden. Det er tatt opp med departementet av Rådet for fylkeskommunale fagskoler tidligere. Studenter ved Fagskolen Innlandet har fullt medlemskap i SOPP (godkjent av KD).
– skjerpe kontroll og tilsyn med uh-institusjonene og fagskolenes praktisering av det nasjonale opptaksreglementet.	Støttes. Fagskolestudenter med en bachelor-grad fra utlandet må få full uttelling for denne.
– sørge for at rådgivningstjenesten i grunnskolen og videregående opplæring og de regionale karrieresentrene styrker sin kompetanse på fagskoleutdanning for å bidra til synlighet og rekruttering til fagskolen.	Støttes. Kjennskapen til fagskolesektoren er svært dårlig og mangelfull i rådgivingstjenesten. Også det fylkeskommunale nivået for videregående opplæring bør få økt kunnskap om fagskolesektoren.
– innføre tilleggspoeng for minimum ett års fagskoleutdanning.	Støttes. Dette må dette være et minimumskrav. Fagskoleutdanning må sidestilles med førstegangstjeneste og folkehøyskoler. I tillegg gir fagskolene utdanning på tertiært nivå.
– vurdere endringer i lov og forskrift for å beskytte grader for fagskolekandidatene, herunder vurdere om to års fagskoleutdanning skal gi graden *fagskolekandidat*.	Beskyttende grader støttes, men forslaget kandidatbegrepet **støttes ikke**. Det virker som man ikke er ferdige utdannet. Det må finnes en bedre felles tittel, hvis det er nødvendig. Flere fagskoler benytter tittelen Fagskoleingeniør for toårig teknisk utdanning, men de ettårige helsefagutdanningene har ingen felles tittel. Noen bruker «fagskolespesialist». Styret ved Fagskolen Innlandet kan ikke slutte seg til dette.

– bevilge midler til samarbeidsprosjekter for utvikling av overgangsordninger mellom fagskoler og uh-institusjoner.	Støttes. Enkelte fagskoler og høyskoler samarbeider godt om overgangsordninger, andre ikke.
– vurdere om opptak til fagskoler bør legges inn under Felles studieadministrativt tjenestesenter eller andre relevante instanser.	Støttes. Samtidig har dagens ordning for offentlige fagskoler fungert godt.
– ta initiativ til endringer i fagskoleloven slik at fagskolen utsteder *vitnemål* om fullført utdanning.	Støttes. Det bør lovfestes at en student etter endt utdanning får vitnemål, ikke bare dokumentasjon på fullført utdanning.
– sørge for at fagskolene har tilstrekkelige rammebetingelser til å kunne tilby fleksible utdanningstilbud, herunder nettbasert utdanning.	Støttes. Fagskolesektoren er underfinansiert, særlig gjelder dette helsefagene. Dagens ordning med rammebevilgning fører til at satsene pr student går ned ved økt aktivitet. Fagskolene er arbeidslivets utdanning, vi opplever at mange ønsker å ta utdanning ved siden av jobb.
– øke sin innsats for å synliggjøre fagskolen som en attraktiv karrierevei.	Støttes. Fagskoleutdanning må løftes i alle kanaler og på alle nivåer.
– igangsette en prosess med det formål å overføre eierskapet av de offentlige fagskolene fra fylkeskommunene til staten. Fagskolene bør organiseres som statlige forvaltningsorganer med særskilte fullmakter.	**Støttes ikke.** I Oppland og Hedmark fungerer eierskapet av Fagskolen Innlandet godt. Vi ser ikke at den kunnskapen og nærheten til lokalt arbeidsliv fagskolen har igjennom fylkeskommunalt eierskap og fagskolens styresammensetning, kan ivaretas på samme måte med statlig eierskap.
– igangsette en prosess som skal lede til å redusere antallet fagskoler for å skape robuste fagmiljøer og styrke kvaliteten. Tallet på offentlige fagskoler bør anslagsvis reduseres til mellom fem og ni.	Støttes. Skal fagskolene kunne gis akkreditering, må de kunne ivareta alle krav til å gi en god, fullverdig og oppdatert utdanning. Dette er vanskelig med dagens skolestruktur.
– gjennomføre lov- og regelverksendringer med sikte på å innføre institusjonsakkreditering etter bestemte kriterier for fagskolene. En slik godkjenning skal være en forutsetning for å kunne kalle seg akkreditert fagskole. Akkrediterte fagskoler kan selv opprette utdanninger innenfor de økonomiske rammene myndighetene setter.	Støttes. NOKUT må få en annen rolle enn i dag, og i større grad ivareta rådgivning under godkjenningsprosesser. Med større fagskoler vil hver fagskole selv kunne ivareta de funksjoner som NOKUT dekker i dag. Dagens ordning med godkjenning som tilbyder gir for lite handlingsrom for den enkelte skole, da godkjenningen kun er innenfor et smalt fagfelt og ikke for skolen som institusjon (akkreditering).
– utforme vilkårene for å oppnå akkreditering slik at også de private fagskolene stimuleres til å utvikle robuste enheter.	Støttes.
– delegere akkrediteringsmyndigheten til NOKUT.	Støttes.

– stille lovfestede krav om at private fagskoler som søker akkreditering, må være organisert som aksjeselskap, stiftelse eller forening. Tiltaket må koordineres med eventuelle konklusjoner i ekspertgruppen for tilsyn og kontroll med private fagskoler og høyskoler.	Ingen kommentar.
– stille nasjonale og lovfestede krav til at alle offentlige fagskoler skal ha flertall av ekstern representasjon i styrene og ekstern styreleder. Det bør stilles krav til at de private fagskolene skal ha ekstern representasjon i styrene, men ikke nødvendigvis flertall. Private fagskoler som ønsker å søke offentlig finansiering, må ha eksternt flertall og ekstern styreleder i tråd med reglene for offentlige fagskoler.	Støttes. Skal fagskolene være arbeidslivets utdanning, bør arbeidslivet være representert i styret. Kravet om flertall virker for bastant. Ansattes og studentenes representanter bør også velges for en bestemt periode.
– stille lovfestede krav om at undervisningspersonell og studenter skal være representert i styrene for både offentlige og private fagskoler. – stille lovfestede krav om at rektor ved alle offentlige fagskoler skal tilsettes av fagskolens styre. Samme bør gjelde for private fagskoler som mottar offentlige midler.	Støttes.
– sette ut på oppdrag en ekstern evaluering av Nasjonalt fagskoleråd.	Støttes.
– revidere mandat og sammensetning av Nasjonalt fagskoleråd med det mål at rådet kan ta et større ansvar for å sammenstille arbeidslivets behov for fagskolekompetanse, og ellers styrke rådets bidrag til politikkutviklingen på fagskolefeltet.	Støttes. Det er viktig at partene i arbeidslivet har en sentral plass i det nasjonale utvalget. Samtidig må ikke utvalget bli så stort at det mister handlekraft.
– som et ledd i revisjonen av Nasjonalt fagskoleråds mandat be rådet opprette nasjonale fagråd som gir råd i forbindelse med dimensjonering av studietilbudet innenfor eget fagfelt, samt gis en koordinerende rolle for kvalitetsutvikling, herunder opptak og utvikling av anbefalte nasjonale studieplaner. Staten bør sikre at rådene ledes av ledende fagpersoner innenfor gitt fagfelt.	Støttes. Eierne kan ha stor nytte av nasjonale styringssignaler, særlig innen fagområder av nasjonal betydning. Det er samtidig viktig å ivareta den frie konkurransen fagskolene imellom, da dette vil fremme gode, faglig oppdaterte tilbud.
– stille krav til at alle fagskoler har et tilfredsstillende kvalitetssystem, og gi NOKUT som oppgave å godkjenne at fagskolenes kvalitetssystemer tilfredsstiller kravene samt sjekke at systemene blir brukt.	Støttes. Dette er også dagens ordning.
– stille lovfestet krav om praksis i all fagskoleutdanning under forutsetning av en bred definisjon av praksisbegrepet.	**Støttes ikke.** Det kan være vanskelig å stille absolutte krav om praksis for alle utdanninger.

– spisse kravet til godkjent undervisningspersonell slik at det inneholder fagkompetanse, relevant og oppdatert yrkeserfaring og pedagogisk/ didaktisk kompetanse.	Støttes.
– tilby yrkespedagogisk utdanning for undervisningspersonellet ved fagskolene.	Støttes. Vår erfaring med egen PPU-utdanning tilpasset fagskolene ga svært gode resultater. Samtidig må en PPU-utdanning dekke alle skoleslag, slik at lærere i fagskolene ikke utelukkes fra andre undervisningsstillinger.
– sette i gang en kartlegging av i hvilken grad virksomheter og bedrifter har strategier og kartlegginger av behov for etter- og videreutdanning.	Støttes.
– bevilge midler til å styrke kunnskapsgrunnlaget om fagskolen gjennom økt forskningsinnsats.	Støttes. Det er viktig med økt fokus på fagskolesektorens betydning for arbeidslivets krav og behov for kompetanse.
– samordne all finansiering av fagskoler under én finansieringsordning for fagskoler som gjøres til et statlig ansvar under Kunnskapsdepartementet.	Støttes. Dagens ordning funger ikke tilfredsstillende.
– sørge for at en ny finansieringsordning for fagskoler bygger på prinsippet om reell kostnadsdekning for fagskoleutdanning, og foreta en grundig kartlegging av kostnadene knyttet til drift og utvikling av forskjellige typer fagskoleutdanninger.	Støttes. Dagens finansiering dekker på langt nær de reelle kostnadene.
– innføre en finansieringsordning i tråd med utvalgets «Kandidat-studentmodell med utviklingsmidler». Systemet bør bestå av tre hovedelementer: grunnbevilgning, resultatbasert bevilgning og utviklingsmidler. Systemet bør baseres på differensierte kategorier med tilhørende satser.	Støttes. Samtidig vil dette kreve et større administrativt apparat, da utviklingsmidlene må søkes om. Dette vil også styrke behovet for større enheter.
– tilføre fagskolesektoren nye friske midler, gjennom en finansieringsordning som gir reell kostnadsdekning, og med friske utviklingsmidler som bør utgjøre om lag 15–20 prosent av budsjettrammen.	Støttes. Dagens finansiering dekker kun drift. Utvikling, også opprettelse av nye utdanninger, skjer oftest på dugnad. Dette gir fagskolene svært krevende arbeidsforhold og det gjør det krevende å følge opp «bestillinger» fra arbeidslivet.
– inkludere institusjonsakkrediterte private fagskoler i offentlig finansiering fra det tidspunkt søknad om finansiering er innvilget.	Ingen kommentar.
– innføre en egen programkategori for fagskoler i statsbudsjettet.	Støttes. Dette vil bidra til å synliggjøre fagskolene bedre.

– dimensjonere antall studieplasser i sektoren gjennom etablering av en opptaksramme og tildeling av studieplasser på bakgrunn av dokumenterte kompetansebehov og innspill fra Nasjonalt fagskoleråd og de nasjonale fagrådene. Dimensjoneringen bør defineres som et styringsvirkemiddel for staten.	Dette forslaget kommer som en konsekvens hvis staten overtar ansvaret for fagskolesektoren. Det kan sette en begrensing på fagskolenes aktivitet og ønske om å være «tett på» arbeidslivets kompetansebehov, og fagskolenes utvikling av studier. Det må derfor være et visst antall frie studieplasser for den enkelte fagskole.
– tildele en andel strategiske, og frie, studieplasser som fagskolene selv kan fordele eller benytte til opprettelse av nye tilbud ved behov og for å opprettholde en dynamikk i fagskoletilbudet.	Dette forslaget blir en konsekvens hvis staten overtar ansvaret for fagskolesektoren.

Fagskolene bør:	**Uttalelse fra styret ved Fagskolen Innlandet**
– øke sin innsats for å synliggjøre fagskolen som en attraktiv karrierevei.	Støttes.
– bidra aktivt i en strukturprosess med det formål å bygge mer robuste fagskoler, både faglig og administrativt.	Støttes.
– stille kvalifisert fagpersonell til rådighet for deltagelse i de foreslåtte nasjonale fagrådene.	Støttes, arbeidet må godtgjøres etter gjeldende satser. Dagens ordning er basert på dugnadsarbeid, dette kan ikke fortsette hvis sektoren skal sikres god utvikling.
– utforme et system for hospitering slik at fagskolelærere kan få tilflyt av kompetanse og erfaring med relevant arbeidsliv.	Støttes. Dette er viktig for at fagskolene til enhver tid skal ha oppdatert kompetanse.
– legge til rette for at undervisningspersonell får anledning til å delta på yrkespedagogisk utdanning ved behov.	Støttes. De PPU-utdanninger som har vært målrettet mot fagskolene, har gitt svært gode resultater.

Partene i arbeidslivet, arbeidslivets organisasjoner og avtagende arbeidsliv bør:	**Uttalelse fra styret ved Fagskolen Innlandet**
– øke sin innsats for å synliggjøre fagskolen som en attraktiv karrierevei.	Støttes.
– øke sin kunnskap om fagskoleutdanning. Nasjonalt fagskoleråd og de underliggende nasjonale fagrådene bør ha en sentral rolle i informasjonsarbeidet.	Støttes.
– bidra til at virksomheter og bedrifter stiller opp som praksisarena for å oppfylle det foreslåtte praksiskravet. Et særlig ansvar bør ligge på arbeidslivets representanter i nasjonalt fagskoleråd.	Støttes.
– på en tydeligere og mer konkret måte kommunisere sine framtidige kompetansebehov til fagskolesektoren. Nasjonalt fagskoleråd og de underliggende nasjonale fagrådene kan være en aktuell arena og bidragsyter i dette arbeidet.	Støttes.

– øke sin innsats for å synliggjøre og forankre fagskolene som en attraktiv karrierevei.	Dobbeltpunkt i rapporten.

Universiteter og høyskoler bør	**Uttalelse fra styret ved Fagskolen Innlandet**
– gjøre grundigere vurderinger om innpass av fagskoleutdanning i høyere utdanning basert på de ulike utdanningenes samlede læringsutbytte	Støttes. Dette bør fastsettes i nasjonale regler.

I tillegg vil styret ved Fagskolen Innlandet gi følgende kommentar til NOU 2014-14:

Studiepoeng eller fagskolepoeng
Styret ved Fagskolen Innlandet mener at studiepoeng må benyttes som omfangsmål for all tertiærutdanning, det vil si inkludert fagskolene. Studiepoeng i fagskolen vil gi sektoren et løft, og det vil trekke til seg flere ungdommer til yrkesfagene. Det vil også gi mer «sømløse» overganger i tertiærutdanningene.
Fagskolepoeng er ikke kjent i arbeidslivet, og sier lite om hva fagskoleutdanning faktisk er. Bruk av studiepoeng vil gi arbeidslivet informasjon om at fagskoleutdanning ligger på nivå over videregående opplæring. De som ikke kjenner til fagskolene og utdanningene som gis ved fagskolene, forbinder ofte fagskoleutdanning med fagopplæring og fagbrev. Ved at fagskolene også benytter studiepoeng som omfangsmål, forhindres denne misforståelsen om at fagskoleutdanning og fagopplæring er det samme.

Øvre lenge på fagskoleutdanninger
Styret ønsker også at dagens ramme for lengde på fagskoleutdanning (i dag to år), må etter gitte kriterier kunne forlenges, gjerne etter søknad. Dagens ramme på to år fører til et trangt utdanningsløp, særlig der det er strenge krav til sertifiseringer. Det kan for eksempel bli behov for å øke lengden på utdanningen ut over to år for å ivareta nye krav fra DSB vedrørende sertifisering (autorisasjon) innenfor elektrofaget.
Et annet eksempel er at fagskolene bør kunne tilby treårig yrkesfaglærerutdanning for personer som har fag- eller svennebrev og som ønsker å utdanne seg til yrkesfaglærere. I dag må disse etter toårig teknisk fagskole ta det tredje året med pedagogisk utdanning (PPU) ved en uh-institusjon. Dette bør være unødvendig.